

Es mestre d'aixa

per Pepita Escandell

En Toni de sa Garrida, nascut a can Mariano d'es Ca, de sa vènda d'Aubarca, havia sèt mestre d'aixa, casi des d'es néixer. És estrany que un home de terra endins arribàs a un ofici mariner. Tot va ser perquè arribà a Eivissa un germà de sa mare, que havia estat molts d'anys per Montivideo i anava embarcat, «d'es que duen es timó», segons ell deia. Això no era del tot cert, perquè en una carta que envià feia anys a ca seua deia que era ajudant de cuina. Però això no tenia res que veure; havia anat embarcat, i s'ha acabat. Arribà a Eivissa amb algun souet i encara bo per fer les feines del camp. Cap de ses tres germanes que li quedaven li feren ascós.

Es quedà a casa de n'Eulària, viuda amb tres infants: dos al·lotges i un garrit que quan ell arribà no aixecava més de dos palms d'en terra.

En Toniet era molt eixerit i rigedor, i es va fer de seguida amb so blonco Xico. Anava tot es dia darrera ell com un quissó. En Xico quedà tot xavat amb aquell nebot. Li contà històries de la mar i d'es mariners, de barcos i de peixos. En sos migdies, asseguts ell i en Toniet baix de «na Julia», amb un tros de carrasca, una branca de baladre o qualsevol estella, esmolant, taiant i rasant en un instant treia un barquet. Es paper d'un llibret de fumar li servia per ses veles i uns llicsons dretets eren palos. En Toniet obria uns ulls com escudelles, que p'es dir de sa mare això va ser causa que quan va ser un home tengués es ulls esparverats com baletes i més grossos de lo convenient.

Un dia, an en Toniet, el dugueren a Vila per posar-li sa vacuna, no fos compte que anàs a quedar ratat de pigota com es güelo Joan. Es metge li va fer unes esgarrinxades a cada braç i en Toniet no xirlà, bé per vergonya o perquè estava assegut damunt es jonolls d'es blonco Xico i anava advertit que es hòmens no ploraven. Aquell dia sa mare i es blonco deixaren es carro i sa mula a s'amarradero. «Toniet, no us bategueu d'aquí, naltros anam per endins a comprar. Cuidau-vos d'es carro i de sa mula». En Toniet ho va entendre, però quan duia un bon rato assegut en es carro, embafat de seure i d'arruixar ses mosques que sa coa de sa mula li enviava a sa cara, decidí fer una volta. S'aventurà fins i tot a travessar sa carretera. Tantot, cap a la mar, lo que va veure li fé esbadrellar es uis més que mai: a sa vorera de la mar, uns hòmens feien un barco, però no de carrasca sinó de veres. Ja no se'n recordà de sa mare, d'es blonco, ni mancos d'es carro i sa mula. Es quedà allí plantat, mirant. Quan ja duia allí prop de mitja hora, un d'es treballadors se'l mirà: «Que vols pujar?» Si algú ha vist mai el cel obert, va ser en Toniet en aquell moment. No sabé més que dir que sí amb so cap, perquè se li havia

engarrotat sa gargamella. Entre rialles, muntaren en Toniet en es barco, que per sa manera d'anar vestit, veren que era d'es amunts: «Que no et buscaran es de ca teua»? Va dir que no amb so cap. Quin barco! Si era més llarg que sa xeixa de ca seua! Això que estava amb so costellam a l'aire. És a dir que primer li feien ses costelles i llavonses clavaven taules que feien cèrcol i les tapaven. Es decidí a preguntar: «Què és allò prim de baix? Per què no li posen es palos? Com és que està damunt d'aquella madera? Com es deien es que treballaven fent es barco?».

Lo de baix era sa quilla, es palos s'hi posaven quan ja era a la mar, i es hòmens que hi treballaven eren mestres d'aixa. Allí en Toniet es jurà que quan seria gros es faria mestre d'aixa. Arribà que es sol es pongué i es hòmens varen deixar sa feina. L'abaixaren d'es barco i fins i tot l'ajudaren a travessar sa carretera. «Mare de Déu bona!», es carro i sa mula havien desaparegut, ni mancos en quedaven d'altres. Llavonses caigué en so compte que havia passat molt de rato, quissà hores. I es de ca seua? S'anava a posar a plorar, però va tenir es seny de pensar que allò no arreglaria res. Allí prop hi havia unes dones que daven menjar a uns porcs que estaven dins uns corralets. Els preguntà si havien vist un carro de baranes amb una mula roja. Ses dones no havien vist res. Quan elles arribaren a s'amarradero, no hi quedava cap carro ni cap mula. Un home que passava duguent una carretilla s'acostà. Ell sí que havia sentit dir que cap a's migdia un home i una dona preguntaven per un al·lot de devers uns cinc anys. Era ell. Ara sí que no pogué més i rebentà a plorar. Feia talment llàstima sa pobra criatura. Ses dones no sabien què fer. A una se li ocorregué dur-lo an es consumer, que estava passat s'astillero, per devora es matadero. Amb s'al·lot per sa mà, se n'anaren an es consum. «Això no és varia ni cosa de pago». Aquesta sortida d'es consumer va fer pensar a ses dones que es consumer no estava bé de sa cervellera. Ja era ben entrada la nit i no podien fer res més. Una de ses dones se l'endugué a dormir a ca seua, i decidiren que el sendemà el durien a sa guàrdia civil. En Toniet molt regirat, passà sa nit a una casa de Dalt Vila. No és que no hagués dormit, però somià que sa mare i es blonco estaven damunt es barco, que tenia es costellam a l'aire. Ben de matinet, sa dona el dugué an es quarter de sa guàrdia civil. Allí el reberen poc més poc mancos amb una renyadissa. Sa mare i es blonco el varen buscar fins que es va fer fosc, i sa guàrdia civil s'havia encarregat de portar-lo a ca seua. En Toniet va sobre dir que era de can Mariano d'es Ca, a sa vènda d'Aubarca, allà molt lluny.

Quan comparegué a ca seua, acompanyat p'es guàrdies

civils, es plors de sa seua gent es sentien per tot es pla. Es disgust i sa buscada que feren a vila va ser contat entre xinglots i plors. Fins i tot, d'es disgust, an es blonco Xico se li havia afluixat es ventre amb una diarrea que no hi havia manera d'estrancar. Sa mare, llavò, lo primer va ser abraçades i besades, però lo segon no se li semblà. Anà, i traguent-se una espadenya, ja li anava a donar un fart d'espadenyades, cosa que evità es blonco Xico posant-se enmig i rebent ell.

Així quedà sa feta, no se'n parlà més; bo, això només uns dos dies, perquè en Toniet contà an es blonco Xico: «A una banda que li diuen 's'Astillero', es barco més llarg que poguèssiu pensar, que dins era més gros que es magatzem de ses garroves, i es hòmens que el feien es diuen mestres d'aixa». Es blonco estava que no hi cabia de goig: aquell garrit era més llest que polit.

Anaren passant es anys, llaurant, sembrant, recollint, segant, i també fent barquets, cada volta més polits. Així arribà es dia que an en Toniet el cridaren per fer es servici. Baixà a Vila, muntà an es castell. Allí li donaren sa roba: es calçons, massa estrets; en canvi sa jaca, massa ampla. Feia un soldat mal forjat. Es primer dia, els posaren en fila i els anaren preguntant s'ofici que tenien. Quan li tocà a ell, sense pensar-s'hi mica, digué: mestre d'aixa. Primer, el posaren a sa cuina a pelar patates, però un dia el cridaren per anar a arreglar un barco. Ni que l'haguessin fet capità general haguera quedat més xavat. L'acompanyaren Baix d'es Molins, a sa vora de la mar. Ell no veia cap barco. A la fi, amarrada a unes roques, hi havia una xalana, que no li paregué més grossa que un carro de calaix. Li va caure l'ànima an es peus. «Fa aigua; és d'es capità». Allí hi havia madera, punxes i una filagassa que no sabé per què servia. Tota s'alegria se li passà de colp quan el deixaren tot sol, i que s'arreglàs. Fins en aquell moment, no caigué en so compte que ell, fora de barquets, d'estelles, veles de llibrets de paper de fumar i pals de llicsons, no sabia més que llaurar, cavar, sembrar... Què s'ha de dir: sa xalana que, a primera vista, li paregué massa petita, en aquell

moment la veia més llarga que sa Corema. Va fer lo que va poder: clavà unes taules, i aquelles filegasses que no sabé per què servien, les tirà a la mar. Tornà a's Castell i es presentà a's sergent. Ja està arreglat!

Quan ja havien passat uns dies, el cridaren a s'hora que se n'anava de *paseo*. El dugueren a sa Sala d'Armes. Allí hi era es capità, l'amo de sa barca, remull de dalt a baix, fet una sopa. Es ulls li sortien de ses ninetes, fet una abella verinosa. Quan va tenir en Toniet davant, li va fer una cridada en castellà, que no l'entengué de res, encara que ja entenia que no li estava dant les gràcies. A continuació el tancaren a's calabós. Allí se'n trobà un altre: «Però bé, si jo vaig fer lo que vaig sebre i lo que havia vist que feien, quan era petit, aquells mestres d'aixa de s'astillero. Bo, el món està ple de desagraïts».

Amb aquestes reflexions, passà una setmana en es calabós. A la fi, quan el tragueren, es trobà amb lo que no esperava: es seus companyons li feren una rebuda com si hagués fet un bé a tota sa tropa. «Carai, Toniet, quina feta: esfondrar sa xalana d'es capità més geniüt de tot s'exèrcit d'Espanya, que l'hagueren d'anar a salpar de devora es Botafoc». Riaies i xacota. Li feren beure tant de vi, que quedà gat com una sopa. Quan despertà de sa gatera, es trobà altra volta en es calabós.

Si no tragué altra cosa d'haver fet es servici, ja que lo d'aprendre de lletra no va ser lo seu, sí que li quedà es nom d'es «Mestre d'aixa», nom que heretà sa seua família quan, passat es temps, en tengué de pròpia: dona i fills. A ca seua es continuà fent barquets, cada volta més polits; ja en tenien sa casa plena, que eren dignes de veure.

A la fi, a un d'es seus alhòts, quan complí es vuit anys, el posaren a s'astillero de Vila, primer com a «boix de mis-satges». Ara conta si més endavant... Es sap que son pare pogué morir tranquil.

PEPITA ESCANDELL
Foto d'Antoni Caldentey